

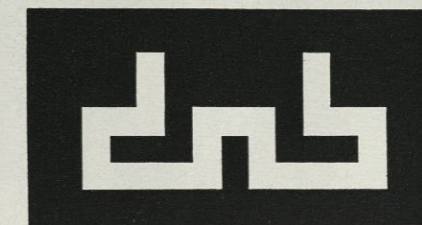

Voorzitter Redactieraad:
W. M. van Basten Batenburg
Hoofdredacteur: Theo C. Droogh
Redactie-secretaris: H. H. Engelsman

Secretariaat:
Vereniging "De Nederlandse
Baksteenindustrie" (DNB)
Sonsbeekweg 12 - Arnhem - Postbus 51
Telefoon 0 85—43 65 41

baksteen

Harmonie tussen verschillende componenten

De Regenboog te Leeuwarden

Over enkele jaren zal het kerkelijk centrum De Regenboog te Leeuwarden voor het grootste deel aan het oog onttrokken zijn. De omliggende tuin zal dan dermate "verwilderd" zijn, dat het gebouw er achter schuil gaat. Toch is dit juist de opzet geweest van deze tuin, die is aangelegd door tuinarchitect Louis Le Roy. De architect van De Regenboog, de heer A. Alberts is echter geenszins boos over het feit, dat zijn ontwerp van een afstand weinig zichtbaar zal zijn; integendeel, de heer Alberts heeft de tuinaanleg zelfs bevorderd, aangezien hij een groot voorstander is van de tuinen van Le Roy.

"Ik ben van mening dat zo'n tuin je ontwerp juist helemaal afmaakt, de laatste puntjes op de i zet, en een tegenwereld maakt tegenover die steenachtige wereld. Het is een soort vrije natuurlijke wereld, die twee componenten in harmonie brengt. De oerwoudachtige begroeiing staat tegenover het veel meer ordelijke van de architectuur", aldus de heer Alberts.

GEZAMENLIJKE OPDRACHT

Het kerkelijk centrum is gebouwd in opdracht van de gezamenlijke rooms-katholieke en hervormde kerken te Leeuwarden. Het is in hoofdzaak samengesteld uit hout en baksteen.

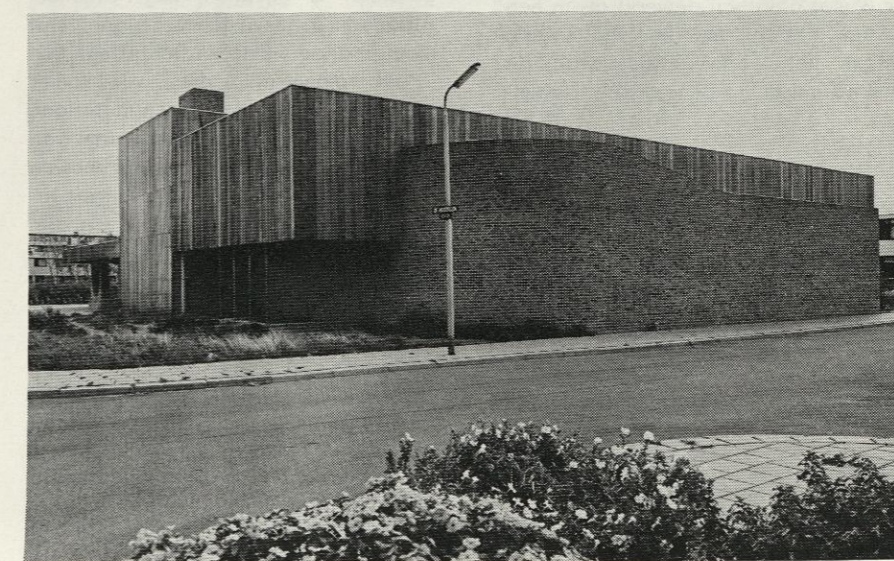
Wat betreft het hout is dat red cedar; wat betreft de baksteen: deze is rood-bruin-oranje een kleurnuance, welke goed aansluit bij het hout. De steen is wit afgevoegd, waardoor het gebouw heel heldere tonen kreeg.

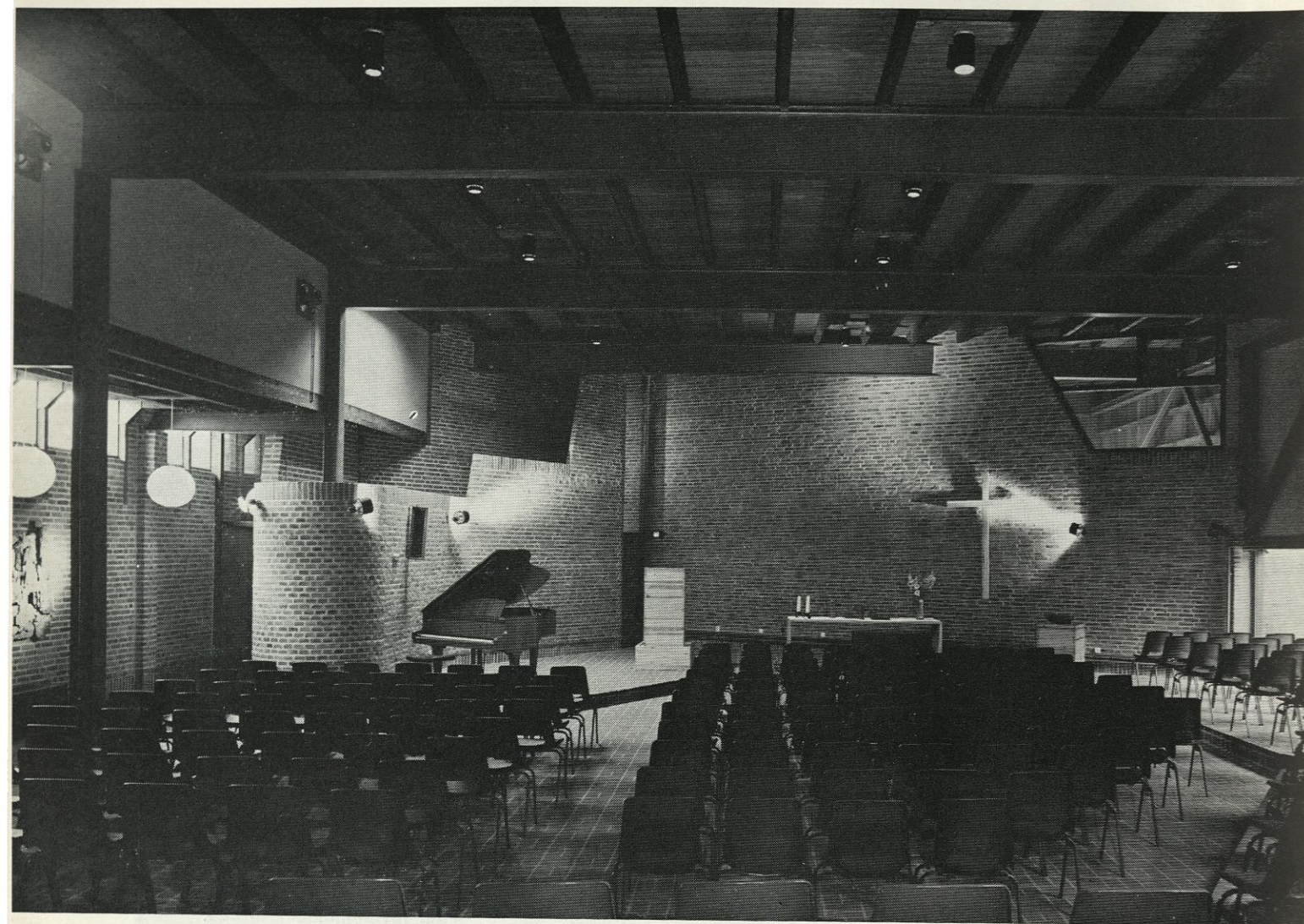
De constructie van het gebouw is gebaseerd op een systeemmaat van 5 meter. Bij de verdeling van de ruimte is volkomen vrij in baksteen gewerkt. De indeling van de plattegrond geeft dan ook een speelse indruk. Dat geldt niet voor de gevels, waarin men de constructielijnen herkent.

IN DIT NUMMER

publiceren we een aantal exposanten van de bouw in de sector cultuur en recreatie, met de nadruk op cultuur. Het volgende nummer (juli) zal de recreatiekant meer benadrukken.

- Pag. 1: „De Regenboog” te Leeuwarden.
- Pag. 6: „De Lindenberg” te Nijmegen.
- Pag. 12: Vormingscentrum NVV te Nunspeet.
- Pag. 14: Cultureel centrum te Winterswijk.
- Pag. 16: Bibliotheek te Ede.
- Pag. 20: „De Oranjerie” te Roermond.
- Pag. 22: Museum te Worpsswede (B.R.D.).
- Pag. 24: Belgische bioscopen.

BEELDHOUWWERK

"Er is met baksteen gewerkt als in een plastiek, als met een beeldhouwwerk. Dat is het werk geweest van de Amsterdamse kunstenaar A. Hamelberg.

Het hele gebouw is in schoon metselwerk uitgevoerd, zowel binnen als buiten, met op sommige plaatsen welvingen, zoals bijvoorbeeld bij de haard. Ook zijn er kolommen die we te zwaar vonden en waar we een aantal gaten in konden uitsparen, die onderling met elkaar verbonden zijn, zodat er doorkijkjes zijn ontstaan.

Voor de vloeren is ook baksteen gebruikt, maar dat is een hardere steen, een vlakke klinker, iets paarser van kleur."

Gevraagd waarom de keuze op baksteen is gevallen, zegt architect Alberts: "Je zou haast zeggen, wat moet je anders kiezen? Betonsteen kan je ook nemen, maar die is veel koeler van toon en baksteen is een materiaal, waarvan je weet dat het warm van kleur is en je weet ook hoeveel eeuwen het blijft bestaan. We bouwen eigenlijk altijd in baksteen. Misschien zijn andere materialen wat goedkoper, maar als je ziet hoe prachtig dit verwerkt is, dan is de keuze niet zo moeilijk.

Ik praat graag met de mensen die aan de bouw werken en bij deze bouw sprak ik een oudere metselaar die zei:

"Het is geweldig dat ik dit werk nog heb mogen maken. Dit metselwerk vind ik fantastisch". En hij heeft het dan ook

prachtig uitgevoerd. Voor ons is dat puur geluk geweest, wat je niet altijd tegenkomt tegenwoordig. Deze man werkte daarbij nog snel ook, omdat hij plezier in zijn werk had. Toen de bouw klaar was, werden we uitgenodigd door de aannemer en de arbeiders om te gaan eten".

AFWISSELEND

Voor de lichte constructie, de dakpartij, is er een raamwerk van stalen balken gekozen, welke bekleed is met hout.

Op bepaalde punten is het dak breder, op één punt krijgt het zelfs een relatie met de grond, door het op dat punt tot aan de bodem te laten komen; op een ander punt loopt de baksteen weer tot boven toe, zelfs tot aan het hoogste

punt. Daardoor is er een afwisselend spel tussen hout en baksteen.

De heer Alberts: "Als je het gebouw ziet, krijg je het idee van handwerk, hoewel het zeer rationeel in elkaar zit en de prijs erg laag was.

We zijn erg gesteld op baksteen. Met de steen, gebakken met kolen, krijg je allerlei asresten en sinteringen in het oppervlak, waardoor je kleuren van donkerpaars tot oranje-geel krijgt. Het gebouw heet dan ook De Regenboog, omdat er zoveel kleur in zit. Ook, omdat er veel met gekleurd glas is gewerkt in de ramen; heldere, felle kleuren."

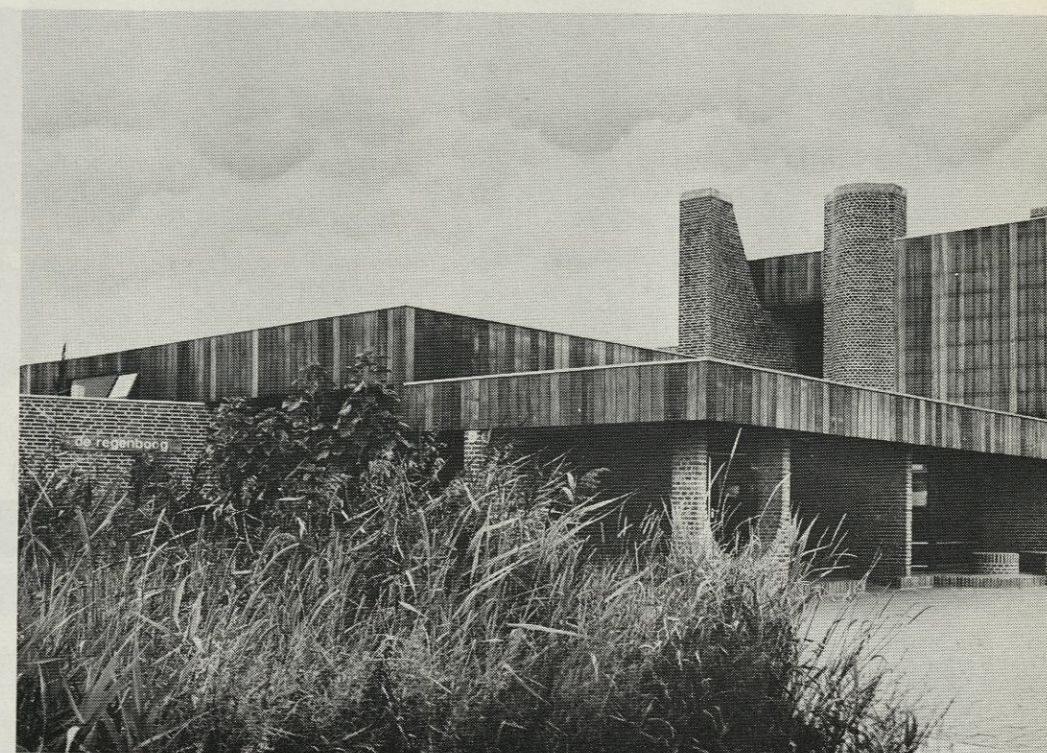
SAMENWERKING

Hoe is architect Alberts ertoe gekomen samen te werken met Louis le Roy?

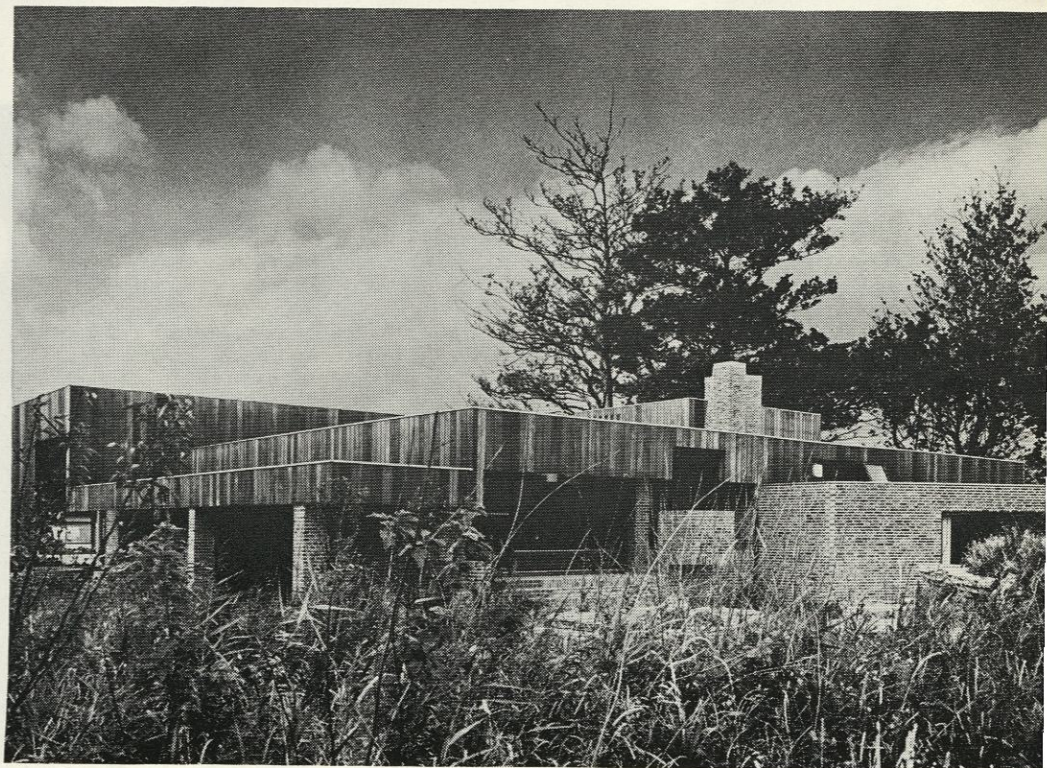
"Le Roy is een heel goede vriend van me. Hij heeft mijn tuin ook gemaakt volgens zijn principe. We kennen elkaar al zeer lang en zochten al jaren naar een mogelijkheid om samen te werken. Bij de bouwcommissie hebben we toen gesteld, dat De Regenboog bij uitstek geschikt zou zijn voor een tuin van hem. Daar is toen veel over gepraat, want men gaat er niet een, twee, drie toe over. Het heeft dan ook meer dan een jaar geduurd en het gebouw zelf was al klaar. We hadden zelf al iets aan die tuin gedaan, toen men besloot om Le Roy erbij te halen. Die is gekomen maar heeft erbij gezegd, dat hij het alleen wilde doen in samenwerking met de mensen uit die buurt; de mensen die hier ter kerke gaan.

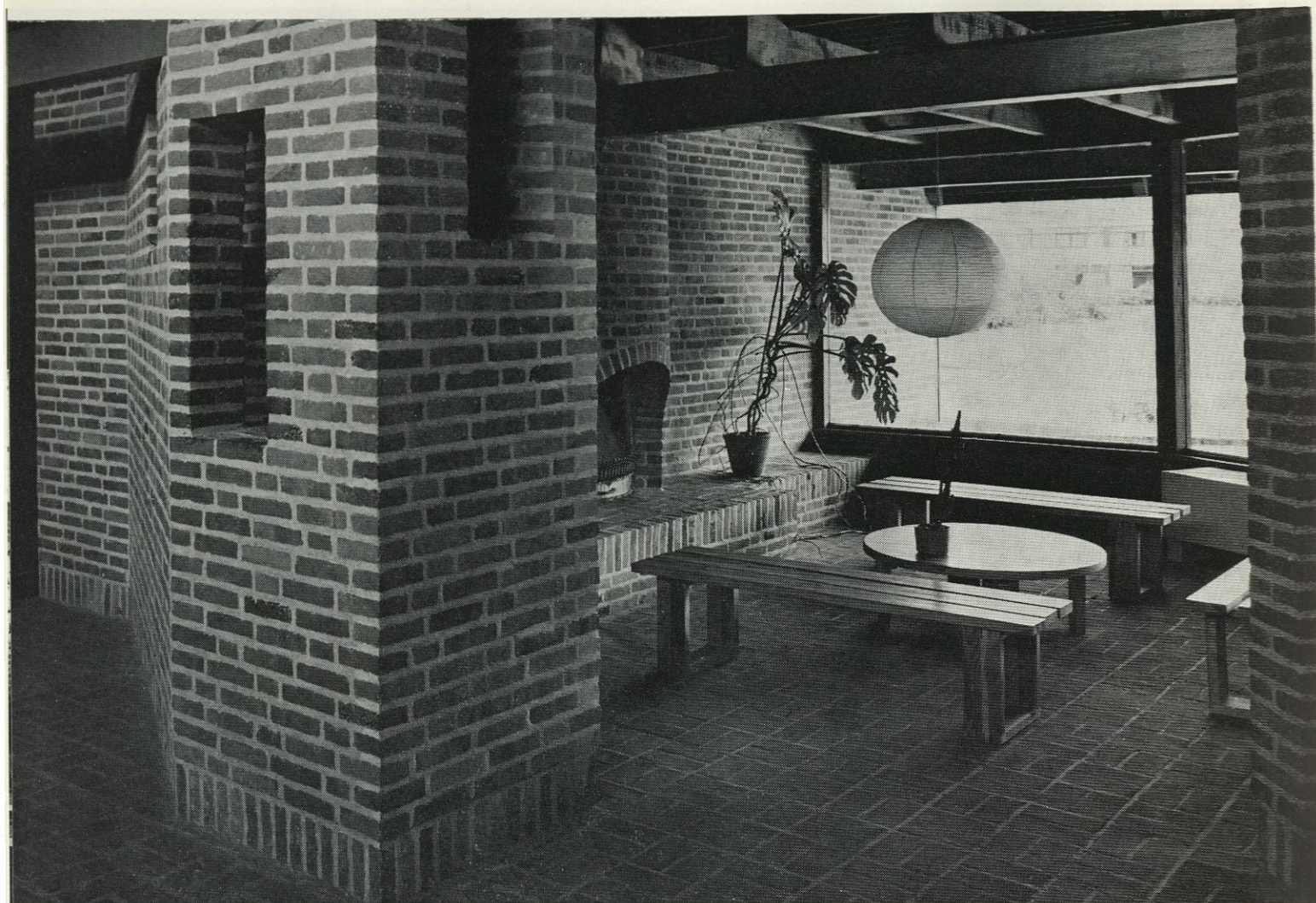
Hij is al meer dan een jaar aan de gang. Iedere zaterdag werkt er nog een ploeg van een man of twintig om de tuin aan te leggen. Daartoe zijn er eerst enorme hoeveelheden puin gekomen, om ophogingen te maken en vooral ook om kalk in de grond te brengen. Al dat oude puin is baksteen, enorme brokken, oude funderingen van kerken en huizen, die twee à twee-enhalve meter hoog zijn opgestapeld, waartussen de planten dan gaan groeien.

Le Roy wil ook alleen maar baksteen-puin; er wordt ook wel hardsteen aangevoerd, maar dat is meer voor de paden. Baksteen neemt namelijk vocht op, waardoor er mos op komt; iets wat men graag wil. De tuin komt helemaal rondom. Dit jaar is het waarschijnlijk wel klaar,

De tuin van Le Roy rond De Regenboog. Het zal nog wel even duren voordat de begroeiing is wat de ontwerper zich ervan voorstelt. Architect Alberts: „Misschien zie je over een paar jaar het hele gebouw niet meer.”

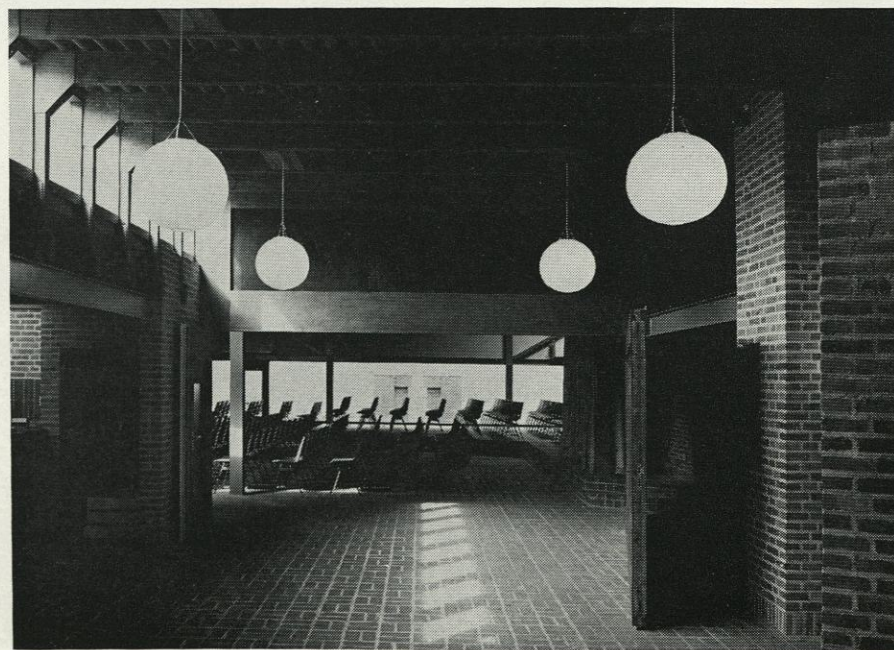

kunnen gaan. Maar het is me nog nooit overkomen. Het kost vaak moeite genoeg om zoiets er achteraf door te krijgen. Helaas. Er zijn nog erg veel mensen die iets moeten overwinnen om tot zo'n tuin over te gaan. Ofschoon ik net van de dominee hoorde, dat het puin erg duur wordt in Leeuwarden, omdat veel mensen puin gaan storten in hun tuin, naar voorbeeld van de kerk.

WIJKFUNCTIE

„Dit is een kerkelijk centrum, maar vanaf het eerste moment heeft de bouwcommissie, de dominee en ook de pastoor gesteld, dat De Regenboog niet alleen maar een kerk moet zijn, maar ook een wijkcentrum moet hebben. Er komt wel een wijkcentrum in die buurt, maar zolang dat er nog niet is wil de kerk de activiteiten in die wijk opvangen. En als zodanig is het ook ontworpen, dus niet specifiek als kerk. Er zitten derhalve ruimten in, die voor allerlei doeleinden gebruikt kunnen worden; er is een haardhoek, een bar, een koffiekamer. Het is de bedoeling, dat de buurt er elkaar kan ontmoeten en dat lukt ook wel.

Dat vonden wij als architecten ook fijn, die sociale functie er aan te geven . . . dat een gebouw niet alleen op zondag maar ook door de week gebruikt kan worden.”

maar het zal nog wel even duren eer de tuin is, wat hij zijn moet. Misschien zie je over een paar jaar het hele gebouw niet meer”.

BEGROEIING

Een groot aantal architecten zou het meer dan hinderlijk vinden, wanneer een tuin van bijna drie meter hoog het uitzicht op hun ontwerpen zou ontnemen, maar Alberts is die mening niet toegedaan. Hoe staat hij echter tegenover een integratie van huis en tuin, waarbij van tevoren bij het ontwerp rekening kan worden gehouden met uitsparingen voor planten en begroeiing op en tegen het gebouw? Alberts: "Als je van het begin af aan de opdracht krijgt om samen met Le Roy die zaak aan te leggen, dan kan je je architectuur veel sterker daarop instellen en zou je veel verder

